

Михайська П. В.,
курсант 2 курсу
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник –
кандидат психологічних наук, доцент
Шинкаренко І.О.

СЕМІОТИЧНА ПРИРОДА ЗОВНІШНІХ ПРОЯВІВ КРИМІНАЛЬНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

Семіотичний аналіз тілесного кодування надзвичайно важливий у сфері правовідносин, зокрема у кримінальному процесі та криміналістиці, коли необхідно трактувати знаки тіла в контексті невербальної семіотики, яка включає паралінгвістику (вивчає, наприклад, темп, тембр, висоту голосу, особливості артикуляції слів, міміку, жести, пози, почерк), кінесику (спеціалізується на рухах, жестах, міміці), гаптику (зосереджена на шкіряній рецепції), гастику (наука про знакові функції їжі та напоїв), ольфакцію (наука про мову запахів), проксемику (вивчає простір і час як знакові системи), хронеміку (наука про час комунікації) тощо [8, с.36].

У цьому ж контексті цікавими й потрібними є дослідження способів демонстрації за допомогою тіла належності до професійної, релігійної, злочинної, етнічної групи шляхом нанесення татуювань.

У виправно-трудовах закладах, як правило, побутують ті ж злочинні знаки, що й на волі (злочинці спілкуються жаргонними вербальними й жестикуляційними знаками), однак створюються і нові знаки. До останніх можна віднести натільні татуювання – символічні зображення, що означають кількість років позбавлення волі, кількість разів відбування покарання, роль, яку виконував ув'язнений у тюремному колективі, та інше. Нанесення специфічних кримінально-субкультурних татуювань відіграють роль засобів самоствердження, адаптації і самовідбиття засуджених у місцях позбавлення волі, ототожнення їх з певною кастою злочинців.

Існують різні способи нанесення татуювань. Найбільш поширеним способом, використовуваним у місцях позбавлення волі, є застосування двох-трьох голок, спеціальних штампів, пресів із зображеннями. Як барвну речовину використовують туш, графіт, ультрамарин, чорнило [4].

Вивченню символіки татуювань у осіб, які мають судимість за кримінальні злочини присвячено багато наукових праць.

Одним із перших на поширення татуювань серед злочинців звернув увагу італійський лікар-психіатр Ч. Ломброзо (1835 – 1890 рр.), який вважав

татуювання проявом атавізму та ознакою морально неповноцінних людей. Він вважав, що татуювання тісно пов'язане з розумовими здібностями їх носіїв, здебільшого природжених злочинців і повій. На його думку, «...татуювання... як фрак з орденами — що більше татуюваний, то більший авторитет має серед приятелів, тоді як нетатуюваний не має впливу» [7].

Сьогодні нанесення тату стало модним трендом серед молоді і навіть підлітків. І в кримінальній субкультурі це не має відношення, але за часів СРСР «наколки» відрізняли саме засуджених злочинців. Раніше по них, як по книзі, можна було багато що дізнатися про ув'язненого – його статус, вчинені злочини, кількість термінів і життєву позицію. Невипадково на кримінальному сленгу велику кількість татуювань на тілі ув'язненого називають "паспортом для мента".

На вибір зображень, що наносилися на тіло засудженого мало впливали його особисті вподобання. Деякі тату навіть наносили примусово, наприклад засудженим за зґвалтування, тому не можна казати про прямий зв'язок між зображенням, та психологією його особистості. Скоріше це говорить про його біографію.

Знання символіки злочинських татуювань мало велике значення для правоохоронців при зборі інформації стосовно особи злочинця, зокрема шляхом опитування свідків, очевидців, потерпілих, працівників лікувальних закладів.

Сучасні правопорушники також наносять татуювання, але характер, та символізм їх дещо змінився. Так злочинські зірки - «легенда» тюремних наколок. Раніше злочинські зірки були відмітним знаком авторитетів. Зараз все змінилося: їх можна зустріти не тільки у серйозних злочинців, а й у пересічних ув'язнених. Їх статус дещо впав. Взагалі, сьогодні чим більше наколок у людини, тим менше значення він має на зоні. До носіїв великої кількості татуювань відносяться як до дурника. За часів СРСР, наприклад, злочинські зірки билися на ключицях (це означало «Ніколи не одягну погон») і на колінах («Ніколи не встану на коліна перед ментами»). Це були суто ідейні, злочинські наколки. Якщо такі зірки бив чоловік, що не має відношення до злочинського миру – він міг відповісти за поняттями. Потім, ближче до 90-х років, відомі татуювання стали наносити багато людей, які не мають ніякого відношення до злочинців, і зірки стали менш статусними татуюваннями. Сьогодні існує тюремне поняття «За наколку немає відповіді». Воно означає, що якщо хтось по дурості набив собі татуювання з серйозним змістом – чіпати його не треба, що з дурня візьмеш. Хоча, звичайно, іноді відповідати за свої дії таким людям доводиться.

Таким чином, вивчення тілесного кодування (татуювання) працівниками правоохоронних органів є важливим чинником при розкритті та розслідуванні

злочинів, ідентифікації осіб, приналежності їх до певного злочинного угруповання та для класифікації злочинного типу.

1. Аванесов Р. А. Кримінологія. – М, 1984. – 498 с.
2. Балинська О. М. Семіотичні характеристики невербальних правових знаків. – Науковий вісник, 2014.
3. Дагель Я. С. Вчення про особу злочинця у радянському кримінальному праві / Я. С. Дагель. – Владивосток, 1970.
4. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х. : Право, 2008. – 240 с.
5. Кучинский А. В. Преступники и преступления. Законы преступного мира. Обычай, язык, татуировки: Энциклопедия. – Д. : Сталкер, 1997. – 448 с.
6. Пирожков В. Ф. Кримінальна психологія. – Вид. Ось-89 М., 1998.
7. Татуировки. История возникновения и проникновения в преступный мир [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.wowanium.narod.ru/tatu.html#01>.
8. Філоненко М. Психологія спілкування: Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

Мядзель М. М.,
курсант 1 курсу
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

Науковий керівник –
кандидат філософських наук, доцент
Підлісний М.М.

МЕТАФОРА ЯК ФОРМА ВИРАЖЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ

Актуальність теми дослідження визначається в першу чергу ситуацією, в якій знаходиться сучасна філософія: змінюється структура соціального і духовного життя суспільства, нові виклики, звернені до філософії, процес наростання її внутрішнього різноманіття та ускладнення відносин між різними напрямками в ній самій вимагають нового звернення до проблем предметного та функціонального самовизначення філософії у системі духовної і пізнавальної діяльності. Одним з напрямів усвідомлення даної проблеми є аналіз використовуваних філософією засобів вираження своїх ідей, усвідомлення когнітивного статусу і завдань, які можна вирішувати даними засобами, переформатування інструментарію філософії у відповідності з її новими орієнтаціями. У цьому зв'язку дослідження гносеологічного потенціалу філософської метафори, яка, з одного боку, завжди використовувалася в філософії, а з іншого боку – незмінно залишалася однією з периферійних і